

JAKOBA ERREKONDO

«Baratzea iraultza bihurtzen ari da»

Usurbil, 1961. Paisaia kulturean espezializatutako paisajista eta ingeniari agronomoa, landareei buruzko jakintza biltzeari eta zabaltzeari buru-belarri emana azken hamarkadetan. ARGIAN astero-astero artikulua idazten hogeitaz inguru daramatzen honetan, Errekondok aspaldiko proiektua gauzatzen du, “dibulgazio lan horri beste forma bat emate aldera”: *Bizi Baratzea*, aldizkari honekin elkarlanean egindako liburua. Apirilaren 28an egingo den aurkezpenaren atarian, lan horren zergatia azaldu digu egileak.

| UNAI BREA |

Argazkiak: Dani Blanco

Oro har landareez idazten duzu ARGIAN, baina liburuaren gaia zehatzagoa da: baratzeaintza. Zergatik hautu hori?

Besteak beste, baratzean gauza berezi bat gertatzen ari delako: iraultza dator. Lurra iraultzen da baratzean, baina baratzea bera iraultza bihurtzen ari da. Azkeneko urteetan, nekazaritza ekologikoan-eta lanean ari gare-nok ikusten ari gara badela halako buelta bat,

berriz etortze bat. Baratzearekiko grina pizten ari da, eta grina hori aprobetxatu behar dugu gure ikuspegia azaltzeko. Jendeak hori nahi duelakoan nago: baratzeaintza, baina bertakoari lotuta, betiko jakintzari helduko diona eta oinarrian kalitatea izango duena. Jaten denaren kalitatea, lurraren eta inguru-menaren kalitatea... Hortik abiatuta, asmoa da baratzean hasi nahi duen jende horrek



eduki dezala oinarri erraz, sinple eta hasteko grina hori, kemen hori, piztuko diona. Oso liburu grafikoa egin dugu, erraz irakurtzen dena eta batez ere norberak egin behar duenari garrantzia ematen diona: trikimailuak, gauza bitxiak... Hemengo liburugintzan, eta batez ere baratzeari buruzkoan egoera larria da, bertako ikuspuntuarekin egindako lanen ikaragarritzko gabezia dago.

Euskal Herriko ikuspuntua, esan nahi duzu?

Bai, argi eta garbi. Agian hego-hego Euskal Herrira bagoaz, Ebro ibaiaren inguruetera, informazio gehiago dago, Espainian, Katalunian, Italian... lan handia egin delako, antzeko lurretan. Baina isurialde atlantikoan arazo handi bat dago: erabiltzen ditugun liburuak italiarrak, alemaniarak, ingelesak... direla. Eta hemen ez dutela balio. Pentsatu behar dugu Euskal Herri atlantiko delako Europako bitxikeria klimatiko handienetako bat.

Zergatik?

Euria inon ez bezala egiten du, hasteko. Baina ez ditugu muturreko eguraldiak, alde horretatik paradisua da. Ez da tropikala, baina...

Bi udaberri ditugu, liburuan diozunez: udaberria eta udazkena.

Hala da. Eta horrek asko laguntzen du. Baina kontuan eduki behar da etengabe. Teknika jakin batzuk, beste leku batzuetan ia nahitaezkoak direnak, ezin dira hemen erabili. Ura aurreztekoak, esaterako. Halako zenbait gauza hemen eginez gero, hemen dauzkagun arazoak areagotu besterik ez dugu egiten.

Zer arazo?

Hemen dagoen handiena ur gehiegia da. Tuteran lanean ari bagara urari eustea garrantzitsua izango da, baina teknika bera Bermeon erabiltzen badugu seguruenik landare guztiak ustelduko zaizkigu.

“Oinarri-oinarrizko liburuxka izan behar zena 200 orrialde inguruko liburu handi bihurtu da azkenean”. Ez dio oinarritzko izateari utzi, haatik. Ez eta ere irakurtzeko erraza. Atal labur askoz osatuta dago *Bizi Baratzea*, liburuaren bigarren goiburuekin (*Garaian Garaikoa Garaiz*) bat egiteko sortutako atalak. Noiz zer egin, horixe irakatsiko dizu trikimailu eta bitxikeriaz betetako lan honek. Hala ere, ez bibliatzen hartu, gida soiltzat baizik. **Baratze bakoitza mundu bat baita.**



Urez aseegi, nolabait esateko?

Hori baino, kontua da gehiegizko hezetasun horrek ekartzen dituen gaitz gehienak onddoak direla. Onddoak hezetasuna eta giro epela dagoen tokietan garatzen dira, hau paradisua da haientzat. Beraz, behar genuen liburu bat, tira, ez derrigorrez liburu, baina bai nolabait informazioa biltzea eta prestatzea hemengo pentsamoldearen arabera. Eta pauso hori eman dugu. Uste dut garrantzitsua dela hori jakitea: *Bizi Baratzea* hemengo baldintzetara egokitzeko pentsatutako liburu da.

Euskal isurialde atlantikoari begirakoa da liburu, hortaz.

Ia erabat. Hegoalderako ere balio du, eta landarez landareko atalean saiatu naiz bi aldeak lotzen. Baina zaila da. Garrantzitsuena da ohartzea liburuak oso oinarritzko informazioa ematen duela, eta norberak egokitu behar duela. Baina ez isurialde batetik bestera bakarrik. Isurialde berean ere ez da berdin Bermeon lan egitea edo Markinan. Gehiago esango nuke: herri bereko bi lekutan badauz-

Esther Sound Sister

Ekitaldi kulturalak,
festak eta antzeko ekitaldietan musika jartzailea...

tickelsound@yahoo.es / ☎ 629 005 578

Antolatzailea: EHAZE

VI. "ESPERIENTZIXAK"
EUSKAL ANTZERKIAREN
MEMORIA HISTORIKOA

Donostiako Koldo Mitxelena kulturunean
Apirilaren 30ean, 19.00etan

Mahai-ingurua: M^a Karmen Gil Fombedilla,
Ixabel Etxeberria, Patri Urkizu

Moderatzailea: Jaime Valverde

Irakurketa dramatizatua: Maite Arrese, Kepa Errasti



“Baratzezaintzari buruzko informazioa hemengo pentsamoldearen arabera biltzea eta prestatzea beharrezkoa zen, ikaragarritzko gabezia dago eta; *Bizi Baratzea* liburuarekin pauso hori eman dugu”

kagu bi baratze, batetik bestera egoera alda daiteke. Uste dut liburuaren sarreran esaten dudan lehen gauzetakoa dela: liburu bera baino garrantzitsuagoa da, baratzean hasi behar dugunean, kaier bat eta arkatx bat izatea. Eta gertatzen den eta egiten dugun guztia jasotzea, idaztea. Bizpahiru urtean ikaragarritzko informazioa izango dugu.

Baratze bakoitza mundu bat dela, alegia.

Eta baratzezain bakoitza ere bai. Elkarri lagundu ahal badiogu, eta lur bakoitzaren historia jaso... Uste dut liburu hau bidaia baten hasiera dela, iruditzen zait gaur egungo balia-bide teknologikoek ematen dizkiguten erraztasunak aprobetxatu beharko genituzkeela euskal baratzezainen halako unibertso berri bat sortzeko. Eta unibertso horretan norberak bildutako jakintza partekatzeko.

Hasieran aipatu duzun baratzeraren itzultzeko grina hori, zerk sortu du?

Krisiak zeresan handia dauka; gure jendartearen krisi guztiek, esango nuke. Ekonomikoak, jendarte ereduaren krisiak –jendea bakartuta bizi da–, jende asko gaixo egoteak, ez agian medikuak baja emateko moduan, baina bai psikologikoki, emozionalki... Hori dena elkartuta, baratzearekiko grina hau hozitzen da. Gainera, gaur egun modernoa da baratzean aritzea, udalek lurra jartzen dituzte, baratze komunitarioak sortzen ari dira, kontsumo taldeak garrantzia hartzen ari dira... Tokian tokikoa izateak eranstean duen kalitateari, ekologikoari, kutsadura gutxi sortzeari... gero eta garrantzi handiagoa ematen zaio.

Liburuak huts-hutsetik hasteko balio du.

Bai, ezer ez dakien kaletar petoenarentzat

balio du. Nahi nuke liburu honek balio izatea ezer ez dakienari baratzea izateko gogoia pizteko, eta bestetik, baratzean ari den horren jakintza zabaltzeko, beste gauza batzuk, beste era batera, egiteko. Zergatik ez ditugu zainzuriak egingo Altzan?

Batzuek diote ARGIAko Landareak sailak eduki zezakeela beste izenen bat, landareen aitzakia-ekin edozertaz hitz egiten duzu eta. Ez beti landareez.

Beti hitz egiten dut landareez. Dena da landare. Den-dena, ezagutzen dugun guztia, lore batetik dator. Lorerik gabe ez litzateke ezer existituko. Lorea etengabe gurtu beharko genuke. Orduan, edozein gauzaz ari garela landareez hitz egiten ari gara. Nik alderantzizko jokoa egiten dut: landareetatik abiatuta edozertaz hitz egin. Nire gai gustukoena etnobotanika da; hau da, landareek jendartearen historian, garapenean, kulturean... daukaten garrantzia. Artikuluetan pertsonen hitz egiten dut beti, baina gure inguruaz eta gertatzen zaigun guztiaz hain ikuspegi antropozentrikoa daukagu, benetako gauzez ahaztu egiten baikara. Eta ni saiatzen naiz hor atzean dagoen landaretxo hori gogorarazten.

Horregatik diozu *Bizi Baratzea*-ren hasieran landareak badirela nor.

Noski. Pertsonak baino lehenago dira nor, izan ere. Guk zenbat milioi urte daramagu hemen? Pare bat, gehienez? Gure hizkuntzak zenbat mila urte daramatza hemen? Aldiz, berriki artikulua batean aipatu ditudan azaribuztanak orain dela 300 milioi urteko baso garrantzitsuenak ziren. 300 milioi urte! Eta hemen daude. Landareak badira nor, dudarik gabe, eta liburuaren lehenengo esaldia, ezertan hasi aurretik esaten dudana, horixe da. Barazkiez banan-banan hitz egiten dudana atalean, baratzeak ondo funtzionatzeko oso garrantzitsua den zerbait esplikatzen dut: zein zeinen aldamenean jartzea komeni den. “Nor norekin” da atal horren izena. Hizkuntzaren inguruan lan egiten duen lagun handi batek, irakurri zuenean, esan zidan: hemen, teoriarik, “zer zerekin” jarri beharko zenuke, eta ez “nor norekin”. Ni sutan jarri nintzen. Nola? Nor, gu baino lehenago dira! Zer izango ginatke gu landaririk gabe? ■